מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר היכי אזיל בשידה תיבה ומגדל והא כיון דאחתא איטמיא לה בשלא הוכשרה או שנילושה במי פירות והיכי מייתי לה בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה והא קא מאהיל דמייתי לה אחוריה אי הכי מ"ט דרבנן קסברי אסור לקנות בית באיסורי הנאה °מכלל דר' יהודה סבר מותר קסבר מצות לאו ליהנות ניתנו אלא [א]הא דאמר רבא מצות לאו ליהנות ניתנו לימא כתנאי אמרה לשמעתיה אמר לך רבא אי סבירא להו דאין מערבין אלא לדבר מצוה דכולי עלמא מצות לאו ליהנות ניתנו והכא בהא קמיפלגי מ"ס אין מערבין אלא לדבר מצוה ומ"ס מערבין אפילו לדבר הרשות אלא הא [ב]דאמר רב יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה לימא כתנאי אמרה לשמעתיה אמר לך רב יוסף דכולי עלמא אין מערבין אלא לדבר מצוה ודכולי עלמא מצות לאו ליהנות ניתנו ובהא קמיפלגי מ"ס [ג]כיון דקנה ליה עירוב לא ניחא ליה דמינטרא ומ"ס [א]ניחא ליה דמינטרא דאי איצטריך אכיל ליה:

מתני' [ב]מערבין בדמאי ובמעשר ראשון שנטלה תרומתו ובמעשר שני והקדש שנפדו והכהנים [ד]בחלה אבל לא בטבל ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו: **גמ'** [ה]דמאי הא לא חזי ליה מיגו דאי בעי מפקר להו לנכסיה והוי עני וחזו ליה השתא נמי חזי ליה [ו]דתנן מאכילין את העניים דמאי ואת

מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר. וכ"ש בחולין דאי נמי מיטמו חזו ליה אלא אפי' בתרומה דאי מטמאה לא חזיא ליה אפשר למיעבד תקנתא כדמפרש ואזיל ודוקא נקט טהור בטהורה אבל בטמאה לא דלא חזיא ליה לא לכהן טמא ולא לכהן טהור וכהן טמא בטהורה נמי לא דלא חזיא ליה: **היכי אזיל בשידה תיבה ומגדל והא כיון דאחתא מיטמיא ליה.** כלומר נהי דלר' יהודה אפילו בבית הקברות איכא תקנתא למיזל בשידה תיבה ומגדל וכ"ש קבר יחידי שיכול לעמוד אצלו אלא מיהא תרומה מכי אנחה התם מטמא באהילו של קבר: **במי פירות.** שאין מכשירין: **והיכי מייתי לה.** לאוכלה דהא רבי יהודה ראוי לאוכלו בעי מדנקט טהור בטהורה ולא אכשר טמא בטהורה משום דחזיא לאחריני ועוד מדתני במתניתין לחוץ ולאכול: **בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה.** אבל במידי דמקבל טומאה לא דה"ל כלי טמא מת שהוא אב הטומאה דמיטמא מחמת אהל ומטמא ליה לאדם וטמא אסור בתרומה טהורה וקאי עליה במיתה ואע"ג דלית בה פותח טפח דמייתי ליה אחוריה כדמפרש לקמן קי"ל (שבת דף יז.) בי"ח דבר שכל המטלטלין מביאין את הטומאה על עצמן כשהאהילו על מת בכל שהן ומטמא ליה אדם האוחזו ותו לא חזיא ליה תרומה: **והא קא מאהיל.** קס"ד כשיש בכלי פותח טפח או בהקיפו טפח וגזרו על האדם הנושאו בעובי המרדע ביציאות השבת (שם): **דמייתי ליה** [ז]**אחוריה.** דכלי שאין בחודו טפח לאו אהל הוא: **אי הכי מ"ט דרבנן.** בקבר יחידי נהי דאיפלגו במתניתין בבית הקברות ולא סבירא להו דתיהוי אהילה באוהל זרוק אבל הכא יכול לעמוד על שפתו ויביאנו אצלו: **אסור לקנות בית באיסורי הנאה.** בקבר והא הנאה היא דמישתרי ביה למיפק חוץ לתחום וכל תשמישי המת אסורין בהנאה דנפקא לן בסנהדרין (ד' מז:) מותמת שם מרים[א] וגמר שם שם[ב] מעגלה ערופה ואפילו בישראל נמי אסרי רבנן והא דתני כהן להודיעך כחו דרבי יהודה: **מצות לאו ליהנות נתנו.** ואין מערבין אלא לדבר מצוה ללכת לבית האבל או לבית המשתה כדלקמן: **הא דרבא.** במסכת ראש השנה (דף כח.) תוקעין בשופר של עולה: **רבנן סברי מערבין אפילו לדבר הרשות.** והלכך הנאה היא: **הא דרב יוסף.** בכילד משתתפין (דף פב.): **כיון דקנה ליה עירוב.** בין השמשות תו לא איכפת ליה בנטירותא ועד קניית עירוב אי נמי ניחא ליה לאו הנאה היא דמשום מצוה הוא: **מתני' בדמאי.** בככר שלקחה מעם הארץ ולא הפריש ממנה דמאי: **ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו.** ואע"ג דמאי פריק להו השתא מיהא לא מפרק: **גמ'**

אכסניא

קתני בברייתא דמייתי בנזיר בפרק כהן גדול (דף נה.) ר' יוסי ברבי יהודה אומר תיבה שהיתה מלאה כלים וזרקה באהל המת טמאה ואם היתה מונחת טהורה וא"ת למ"ד אהל זרוק לא שמיה אהל מה היו מועילים דלתות שתחת התינוקות מפני קבר התהום כדאמר בפרק הישן (סוכה ד' כא.) הא אהל זרוק הוא ואומר ר"ת שיסבור שלא היו מביאין דלתות אלא שוורים שכריסם רחבה כדא"ר יהודה התם והשוורים רחמנא קרינהו אהל דכתיב ובעצמות וגידים תסוככני (איוב י)[ג] °ורשב"א מפרש דלתות על גב שוורים לכ"ע הוי אהל דתנן באהלות (פ"ו מ"א) אדם וכלים נעשים אהל לטמא אבל לא לטהר פירוש מביאין טומאה ואין מפסיקין בין טומאה שתחתיהם לכלים שעליהם ולא איירי באדם וכלים שעושים עצמן אהלים אלא כדמפרש התם כגון נדבך של אבנים או דלתות על האדם או על הכלים אפילו כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה ומשמע דסבר דאהל זרוק לא שמיה אהל דאי שמיה אהל כשנתן הנדבך על גבי הכלים אמאי לא יהיה חשוב אהל להפסיק והא כלי עצמו נעשה אהל להפסיק כשאינו מקבל טומאה כגון שידה תיבה ומגדל למ"ד שמיה אהל וקתני סיפא נתון על גבי אבנים שאינם כלים או על דבר שיש בו רוח חיים דומיא דשוורים בפרק הישן (סוכה ד' כא.) טומאה תחתיו כלים שעליו טהורין כו' משמע דבענין זה הוי אהל לכ"ע: **היכי אזיל בשידה תיבה ומגדל.** פירש נהי דלר' יהודה איכא תקנה אפילו בבית הקברות על ידי שידה תיבה ומגדל ובקבר יחידי נמי שגזרו [ח]שתופס ד' אמות סביביו משום הרחקה כ"ש דמצי אזיל בשידה תיבה ומגדל ולקמן פריך מאי טעמייהו דרבנן בקבר יחידי נהי דבבית הקברות גדול לא הוי חציצה הכא °דלא הויא אלא הרחקה אמאי פליגי הא מצי אזיל בשידה תיבה ומגדל דאין לך הרחקה גדולה מזו: **בשלא הוכשרה.** ולספרים דגרסי או שנילושה במי פירות ה"פ בשלא הוכשרה כגון שעירב בפירות או בפת שנילושה במי פירות: **בפשוטי כלי עץ.** משמע דלא מקבלי טומאה אפילו מדרבנן וכן תנן במס' כלים (פ"ב מ"א) ומייתי לה בפ"ק דשבת (ד' טז.) כלי עץ וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאין וע"כ פשוטין טהורים אפי' מדרבנן דכלי זכוכית אפילו יש להן בית קבול אין להן טומאה אלא מדרבנן כדאמר בשבת וכן משמע בכמה דוכתי דטהורין פשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן וקשה דבהמוכר בית (ב"ב דף סו.) אומר שאני פשוטי כלי עץ דמדרבנן גבי דף של נחתומין והתם לא איירי בהנך דחזו למדרסות דהנהו מקבלי טומאה דאורייתא דכל המטמא מדרס מטמא טומאת מת כדילפינן בב"ק פ"ב (דף כה.) ק"ו מפכים קטנים [ט]ורשב"א פירש התם דאין לחוש כיון דמסקנא לא קיימא הכי דמוקי לה בדף של מתכת ור"י מפרש דכלי עץ שהם רחבים כעין דף וראוי להניח עליהם חפצים גזרו רבנן עלייהו טומאה משום דדמו למקבלי כלי עץ אבל פשוטי כלי עץ שאינם רחבים טהורין אפילו מדרבנן וי"מ דדף של נחתומים וכיוצא בזה שהם שימושי אדם ומשמשין שימושי אדם גזרו רבנן בהן טומאה כדמוכח בתורת כהנים בפרשת ביום השמיני דממעט סולם וקולב מכלי עץ[ד] ולא כל כלי עץ ומרבה שולחן וטבלא ודולבקי מכלי[ד] וקאמר ומה ראית ת"ל שק[ד] מה שק מיוחד שהם תשמישי אדם ומשמשי תשמישי כו' וע"כ כשאין ראויין למדרס איירי מדלא נקט כסא ומטה ועוד דמוכל המשכב[ה] ה"ל לרבוייהו וכשאין להן בית קבול נמי איירי מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקן אלמא מקבלי טומאה מדרבנן ואף על גב דדריש מקרא אסמכתא בעלמא הוא ועיקר דרשה דרשינן למה שק מטלטלין מלא וריקן וכמה מדרשות יש בת"כ דהוי רק אסמכתא ותדע דבפרק שתי הלחם (מנחות דף נז:) אמר רבי יוחנן לדברי האומר מסגרת למטה היתה פי' ברגלים ולא בשולחן טבלא המתהפכת טומאה כדדרשינן מעל השולחן הטהור[ו] מכלל דאיכא שהוא טמא ולדברי האומר למעלה היתה טבלא המתהפכת תיבעי לך דשל מקדש מקבל טומאה לפי שיש לו בית קיבול וצריך קרא דהטהור מכלל שהוא טמא שהיו מגביהין אותו לעולי רגלים שלא תאמר עשוי לנחת הוא והשתא אמאי תיבעי תיפשוט מדרשה דת"כ אלא ש"מ אסמכתא בעלמא היא כדפרישית והא דמשמע התם דטבלא המתהפכת עדיפא לקבל טומאה דאורייתא מאשר פשוטי כלי עץ היינו כדפ"ה משום דראוי להשתמש מב' לדדין:

דמאי הא לא חזי ליה. נראה לסומכוס דווקא פריך לרבנן אף על גב דלא חזי ליה הא חזי לעניים ואם תאמר ולסומכוס הא חזי ליה דמצי לאפרושי מיניה וביה אפילו לרבנן דרבי דספק חסיכה מעשרין הדמאי ויש לומר דמשמע ליה מתניתין אפילו ליכא אלא שתי סעודות מצומצמות דמסתמא מתניתין איירי בכל ענין ולעיל (דף ל:) נמי דפריך מאי פסקא משום דמשמע ליה דמתניתין איירי אפילו ביתר משתי סעודות ומיהו בפרק מפנין (שבת דף קכז:) פריך נמי הכי גבי טלטול ומשני כי הכא מיגו דמפקר כו' והתם הוה מצי למימר דחזי לעניים אלא משום דהתם מיבעי ליה לשנויי כי הכא ובפרק כל שעה (פסחים דף לה:) ובפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מז.): רשב"א

מסורת הש"ס

גמ' א) ר"ה כח. **ב)** לקמן פג. **ג)** [לקמן עח:] **ד)** ס"א ובתרומה **ה)** ברכות מז. שבת קכז: פסחים לה: סוכה לה: **ו)** דמאי פ"ג מ"א לעיל יז: **רש"י ז)** נ"ל אחודיה **תוס' ח)** [כדאיתא סוטה מד.] **ט)** [נ"ל ורשב"ס]

גליון הש"ס

גמ' מכלל דר"י סבר מותר מצות לאו ליהנות. עיי' לקמן דף עח ע"ב תוס' ד"ה אסירה: **תו' ד"ה ומ"ם אהל זרוק וכו' ורשב"א מפרש דלתות.** עי' טורי אבן חגיגה דף כה ע"א ד"ה הא מני רבי היא: **ד"ה היכי אזיל וכו' דלא הויא אלא הרחקה.** עי' ב"ב דף קא ע"א תוס' ד"ה ותו:

הגהות

גמ' דמייתי לה אחוריה. מהריטב"א נראה דגריס אחודיה בדלי"ת וכ"נ מפרש"י ומשמע דבשטח רחבו יש בו טפח אלא דמהפך ליה אחודיה:

(רש"ש)

תורה אור

רש"י א] וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְבַּר צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם: (במדבר כ, א)

ב] וְהוֹרִדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת הָעֶגְלָה אֶל נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא יִזָּרֵעַ וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל: (דברים כא, ד)

תוס' ג] עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּסֹכְכֵנִי: (איוב י, יא)

ד] וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר: (ויקרא יא, לב)

ה] וְאִם שָׁכֹב יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ וּתְהִי נִדָּתָהּ עָלָיו וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים וְכָל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא: (ויקרא טו, כד)

ו] וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרָכוֹת שֵׁשׁ הַמַּעֲרָכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר לִפְנֵי יְיָ: (ויקרא כד, ו)

רבינו חננאל

מתני' רבי יהודה אומר אפי' בבית הקברות כו'. תנא מפני שיכול לחוץ בשידה תיבה ומגדל. פי' אלו עשויות לנחת היושב בתוכן והמת תחתיהן. ואילו מאהיל עליו היושב בתוכן טהור. שאלו חוצצין בפני הטומאה ואמרינן קסבר האי תנא אהל זרוק שמיה אהל כדתניא הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל ר' מטמא קסבר אהל זרוק [לאו] שמיה אהל ואינו חוצץ בפני הטומאה וכאלו הוא מאהיל עליהן לפיכך היושב בתוכן טמא ר' יוסי ב"ר יהודה (מטמא) [מטהר] קסבר אהל זרוק שמיה אהל לפיכך היושב בתוכם טהור ואע"פ שאפשר לאלו שידה תיבה ומגדל להיזוק ממקום למקום א"ר יוסי ב"ר יהוד' אהל הן וחוצצין ואין הטומאה בוקעת ועולה בהן: **תניא** ר' יהודה אומר מערבין לכהן טהור ותרומה טהורה בקבר. אמרינן כהן טהור היכי עייל בקבר והא קא מטמא. ופרקינן עייל בשידה תיבה ומגדל כר' יוסי בריה. ואקשינן תרומה זו כיון שנתנה על הקבר נטמאת ופרקינן ככר זו של תרומה במי פירות נילושה ומי פירות אין מכשירין וכיון שלא הוכשרה (להו) [לאו] בת אטמויי היא. תוב אמרינן היכי מעייל לה בשידה תיבה ומגדל אי דמפיק ידיה ושקיל לה מן הקבר הא איטמא. ושנינן דמייתי לה בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה והא מאהיל זה כלי עץ הפשוט (יניח אחר) [אם יניח צדו אחד] עליו וצדו אחר על הקבר ותנן כל המטלטלין המאהילין על הקבר מביאין טומאה על האדם הנושאין בעובי המרדע והוא טפח ושנינן דמייתי לה להאי ככר אחודיה דהאי כלי עץ הפשוט דלית ביה עובי המרדע אי הכי לית ליה אורחא לטמאה אמאי אסרי רבנן ואמרינן רבנן סברי אסור בית שביתה באיסורי הנאה שנמצא נהנה מהן ואקשינן וכי ר"י שרי ליהנות מאיסורי הנאה ופרקינן דכ"ע אסרי ליה (פת) [בית] באיסורי הנאה והכא בדרבא מצות לא ליהנות ניתנו פליגי. דברי רבא מפורשין בשחיטת חולין פרק כסוי הדם בסופו וכ"ע כרב יוסף סבירא להו דאמר אין מערבין אלא לדבר מצוה דדייקינן ממתני' כל איש ילך לבית האבל ולבית המשתה. רבי יהודה סבר הקונה שביתה בעירוב במקום איסורי הנאה שרי דלא נמצא נהנה מן האיסור דעירוב זה מצוה היא. ואית

מסכת שביעית

פרק ב' המשך משנה ה'

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָסוּךְ, אֵינָן סָבִין, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוֹדָה. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לָסוּךְ, סָבִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר בָּאִילָן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַשַּׁאי בַּעֲבוֹדַת הָאִילָן:

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה יז טוש"ע א"ח סימן תט סעיף א:

נה ב מיי' פ"א מהלכות עירובין הלכה טז:

רב נסים גאון

שנילושה במי פירות. עיקר שאמר הוא הכתוב (ויקרא יא) מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא וכך פירשוהו (תורת כהנים) אין לי אלא מים הטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב מניין ת"ל וכל משקה יכול מי תותים ומי רמונים ושאר כל מיני פירות שיש להם שם לווי ועוד ממה שאמר הכתוב אחר כך וכי יותן מים על זרע ואמרו בפירושו הרי זה בא ללמד על השרץ שלא יטמא את הזרעים אלא לאחר הכשר מים מניין לעשות שאר משקין כמים ת"ל מים מים אמורין למעלה ומים אמורין למטה מה מים אמורין למעלה עשה בהן שאר משקין כמים אף מים האמורין למטה נעשה בהן שאר משקין כמים וזו ראיה על כל המשקין שנידונין בהכשר מים ומאי היא ז' המשקין כמו שפירשום בכאן כך פירשו עוד במשנת מכשירין בפ' ו' (משנה ד) ז' משקין הן הטל והמים היין והשמן והדם והחלב ודבש דבורים ואמרו תולדות למים היוצא מן העין ומן האוזן ובתוספתא שבת (פרק ט) גרסי מניין לדם שהוא משקה שנא' (במדבר כג) ודם חללים ישתה ומניין ליין שהוא משקה שנאמר (דברים לב) ודם ענב תשתה חמר מניין לדבש שהוא משקה שנאמר (שם) ויניקהו דבש מסלע מניין לשמן שהוא משקה שנאמר (ישעיה כה) משתה שמנים משתה שמרים מניין לחלב שהוא משקה שנאמר (שופטים ד) ותפתח את נאד החלב ותשקהו מניין לטל שהוא משקה שנאמר (שם ו) וימץ טל מן הגזה מלא הספל מים מנין לדם נדה שהוא משקה שנאמר (ויקרא כ) מקור דמיה ואומר (זכריה יג) ביום ההוא יהיה מקור נפתח מנין לדמעת עין שהוא משקה שנאמר (תהלים פ) ותשקמו בדמעות שליש ואומר (ירמיה ט) ועפעפינו יזלו מים כל אלו שכתובין הם שקרויין משקה אבל מי פירות יצאו מכלל אלו המשקין ואינם מכשירין את הזרעים לטומאה ואיתא בתוספ' מכשירין (פרק ג) מי פירות מטמאין אין מכשירין ובתור' עוקצים עיסה שנילושה במי פירות טהורה שאין לך שמכשיר אלא משקין ובמס' דחלה (פ"ב משנה ב) עיסה שנילושה במי פירות חייבת בחלה ונאכלת בידים מסואבות ובמס' תרומות (פי"א מ"ב) נמי שנינו וחכ"א תעלה ותאכל ניקודים או קליות או תלוש במי פירות ואיתא נמי בתלמוד בכורות בפרק הלוקח בהמה (כג) ובב"ב בפ' לא יחפור (יט) איתא מדאקשינן ותיפוק ליה דהוה ליה דבר שהוא מקבל טומאה ואינו חוצץ ופרקינן בשנילושה במי פירות: **היכי** מייתי לה בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה. עיקר דילה במשנה במס' כלים בפ"ב כלי עץ כלי עור כלי עצם כלי זכוכית פשוטיהם טהורין ומקבליהן טמאים ובתוס' שחיטת חולין (פ"א) גולמי כלי עץ טמאים ופשוטיהן (טמאין) [טהורין] ואיתא בסוף גמ' דהכל שוחטין (דף כה): **עיקר** דברי רבא לאו ליהנות ניתנו במס' ר"ה בפ' ראוהו ב"ד (דף כח) ובמס' חולין בפ' כיסוי הדם (דף פט) בסופו ועיקר דברי רב יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה בתחילת פ' כיצד משתתפין (פג):

ואת אכסניא (א) דמאי אמר רב הונא תנא בית שמאי אומרים אין מאכילין את העניים דמאי ובית הלל אומרים מאכילין את העניים דמאי: ובמעשר ראשון שנטלה כו': פשיטא לא צריכא שהקדימו בשבלין ונטלה ממנו תרומת מעשר ולא נטלה ממנו תרומה גדולה וכדר' אבהו אמר ריש לקיש דאמר ר' אבהו אמר ריש לקיש א) [א]מעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה שנאמר א]והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר א"ל רב פפא לאביי ב)אי הכי אפילו הקדימו בכרי נמי א"ל עליך אמר קרא (ב) ב]מכל מעשרותיכם תרימו את כל תרומת ה' ומה ראית האי אידגן והאי לא אידגן: ובמעשר שני והקדש שנפדו: פשיטא לא צריכא שנתן את הקרן ולא נתן את החומש וקמ"ל דאין החומש מעכב: אבל לא בטבל: פשיטא לא צריכא בטבל טבול מדרבנן וכגון שזרעו בעציץ שאינו נקוב: ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו: פשיטא לא צריכא שהקדימו בכרי ונטלה ממנו תרומת מעשר ולא נטלה ממנו תרומה גדולה מהו דתימא כדאמר ליה רב פפא לאביי קמ"ל כדשני ליה: ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו: פשיטא לא צריכא שפדאן ולא פדאן כהלכתן מעשר שפדאו על גב ג)אסימון ורחמנא אמר ג]וצרת הכסף ד)כסף שיש עליו צורה הקדש שחיללו על גב קרקע דרחמנא אמר ה)ד]ונתן הכסף וקם לו: **מתני'** [ב]השולח עירובו ביד חרש שוטה וקטן או ביד ו)מי שאינו מודה בעירוב אינו עירוב ואם אמר לאחר לקבלו ממנו הרי זה עירוב: **גמ'** וקטן לא והאמר רב הונא קטן גובה את העירוב לא קשיא כאן [ג]בעירובי תחומין כאן [ד]בעירובי חצירות: או ביד מי שאינו מודה בעירוב: מאן אמר רב חסדא כותאי: ואם אמר לאחר לקבלו הימנו הרי זה עירוב: וליחוש דילמא לא ממטי ליה כדאמר רב חסדא בעומד ורואהו [ה]ה"נ בעומד ורואהו וליחוש דילמא לא שקיל מיניה כדאמר רב יחיאל חזקה ז)שליח עושה שליחותו הכא נמי חזקה שליח עושה שליחותו והיכא איתמר דרב חסדא ורב יחיאל אהא אתמר דתניא ח)[ו]נתנו לפיל והוליכו לקוף והוליכו אין זה עירוב ואם אמר לאחר לקבלו הימנו הרי זה עירוב ודילמא לא ממטי ליה אמר רב חסדא בעומד ורואהו ודילמא לא מקבל ליה מיניה אמר רב יחיאל חזקה שליח עושה שליחותו אמר רב נחמן [ז]בשל תורה אין חזקה שליח עושה שליחותו

בשל

אכסניא. חיילות מלכי ישראל שמטילין אותן על בני העיר לזון והוו להו כעניים שהרי אין בבתיהן: **שהקדימו בשבלין.** לתרומה גדולה דמן התורה התרומה קודמת למעשר דראשית קראה רחמנא ומן המותר הוא נותן מעשר ראשון ללוי ועכשיו הערים הלוי וקדמו כדי שלא יחסרנו כהן אחד מנ' במעשר: **מכל מעשרותיכם.** בלוים כתיב: **תרימו את** (ג) **כל תרומת ה'.** אפילו תרומה גדולה: **ומה ראית.** דמוקמת קרא דחיוב בהקדימו בכרי וקרא דפטור בהקדימו בשבלים: **האי.** הקדימו בכרי אידגן וכיון דנקרא דגן נעשה טבל לתרומה כדכתיב (דברים יח) ה] ראשית דגנך: **והאי לא אידגן.** וכי שקליה לוי עדיין לא היה טבול לתרומה: **ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו.** קס"ד בתרומת מעשר קאמר וקא פריך פשיטא: **לא נצרכה שהקדימו בכרי.** והא תרומה דקאמר היינו תרומה גדולה דחזי לאפרושי מיניה מקמי דליפרשי מעשר מיניה קאמר: **כדאמר ליה רב פפא לאביי.** לעיל בשמעתין: **אסימון.** מעה בלא צורה פנטו"ן בלע"ז: **ונתן הכסף.** במקדיש שדהו כתיב ויסף חמישית כסף ערכך (ויקרא כז) ד]: **מתני' שאינו מודה בעירוב.** כותי: **גמ' גובה את העירוב.** מבני חצר ומערב עליהם: **עירובי חצירות.** דערובי רשותייהו בעלמא הוא הלכך ממילא מיערב ואע"ג דאין מעשה הקטן כלום לא איכפת לן כדתנן לקמן (דף עא.) בעל הבית שהיה שותף עם שכיניו א"צ לערב אבל עירובי תחומין אקנויי שביתה הוא וקטן לא אלים למיקני: ט)**לקבל הימנו.** קודם שיגיע שם והמקבלו עירב עליו: **דילמא לא ממטי ליה.** קטן עד לידו של מקבל: **בעומד ורואהו.** עד שמוליכו: **ודלמא ההוא לא שקיל מיניה.** ולא מערב ליה אף על פי שהבטיחו: **קוף ופיל.** פעמים שהן מלומדים: **בשל תורה אין חזקה כו'.** כלומר לא סמכינן אחזקה עד דחזינן דעבד:

בשל

(ד) **רשב"א** גרים מכל מתנותיכם תרימו ו] דאיירי בתרומה גדולה אבל מכל מעשרותיכם י)תרימו ב] בתרומת מעשר קמיירי:

ומה ראית. מפרש ריב"א מה ראית לחלק בין הקדימו בכרי להקדימו בשבלין אימא בהקדימו בכרי נמי פטור מתרומה גדולה הואיל ולא הוקבע עדיין למעשר וקרא דמכל מתנותיכם אתי לחיובי ברשה פני הבית אבל לא יתכן לפרש הכי ומה ראית נימא איפכא לחייב הקדימו בשבלין ולפטור הקדימו בכרי דאין זו סברא:

וקא משמע לן דאין חומש מעכב. וא"ת אמאי לא פשיט מהכא בפרק הזהב (ב"מ דף נד.) דאין החומש מעכב וי"ל משום דאיכא למידחי ולאוקומי כשנתן החומש ואף על גב דמילתא דפשיטא היא אגב מעשר ראשון נקט מעשר שני:

שפדאו על גב אסימון. פ"ה מעה בלא צורה והא דמחללין מעשר שני על אסימון לר' דוסא טפי ממעות הניתנין לסימן לבית המרחץ בפרק הזהב (ב"מ דף מז:) היינו משום דאסימון עשוי במשקל ורוחב כראוי ואינו מחוסר אלא צורה ובדבר קל יטביעו כמה מהם וקשה לר"ת דבפרק במה אשה (שבת דף סה.) אמר אי משום צורתא ליעבד לה פולסא משמע דיש עליו צורה ובהזהב אמר מאי אסימון פולסא וי"ל לפ"ה דקרי אסימון לכל דבר שאינו עשוי כהלכתו או של כסף ואין עליו צורה או של עץ ויש עליו צורה:

ונתן הכסף וקם לו. ואף על גב דבעלמא שוה כסף ככסף הכא איכא מיעוטא דדרשינן האי קרא בכלל ופרט וכלל וכן משמע בבכורות דתנן בפרק יש בכור (דף נא.) אין פודין לא בעבדים כו' ולא בהקדשות ומפרש בגמרא ולא הקדש בכל אלו וגבי בכור דריש בכלל ופרט וא"ת דאמרינן במעילה (דף יד.) בונין בחול ואח"כ מקדישין אלמא מחללין מעות הקדש על הבנין וי"ל דלענין זה חשיב תלוש ולבסוף חברו תלוש אי נמי התם חשיב תלוש טפי כיון דאי לא קדיש עומד לתלישה:

כאן בעירובי תחומין. פ"ה עירובי תחומין אקנויי שביתה הוא וקטן לא אלים למיקני. וקשה דבפרק בתרא דמעילה (דף כא.) אמר גבי שלא ביד חרש שוטה וקטן עשה שליחותו בעל הבית מעל ופריך והא לאו בני שליחות נינהו ומשני עשאוהו כההיא דנתנו על הפיל והוליכו על הקוף והוליכו הרי זה עירוב אלמא איתעביד שליחותייהו הכא נמי איתעביד שליחותייהו אלמא אפילו על הקוף ופיל הרי זה עירוב ועוד לפירושו משמע דאי הוה אלים למיקני הוה מהימני ליה והוי עירוב וא"כ היכי פריך בסמוך ודילמא לא ממטי ודלמא לא שקיל מיניה דכיון דמהימני ליה ממטי ליה ואי לא שקלי מיניה יחזור לכן נראה לפרש דעירובי תחומין הואיל ואסמכוה אקרא חמירי ולא הימנוהו רבנן ולא הוי עירוב אם לא בעומד ורואהו והיא דמעילה דנתנו על הקוף דהוי עירוב מיירי נמי בעומד ורואהו דכשאינו עומד ורואהו לא הוי עירוב כדתניא בשמעתין נתנו לקוף והוליכו אין זה עירוב ולכך קתני במעילה על הקוף משמע דאינו סומך על חכמתו והכא בשמעתין קתני לקוף משמע דסומך עליהם ט)ואף על גב דבפ"ק דפסחים (דף ד:) אמר גבי בדיקת חמץ המניהו רבנן בדרבנן היינו בבית שלהם דרמי עלייהו אבל שליחות איכא למימר דמייאשי וכעין זה פ"ה לקמן גבי חזקה על חבר ובירושלמי נמי מחלק בין אמר לא וערב בין אמר לא ואערב לך:

וליחוש דילמא לא שקיל מיניה כדאמר רב יחיאל. וא"ת מאי קא פריך ומאי קא משני הא מדיוקא דמתני' שמעינן דחזקה שליח עושה שליחותו דקתני ביד חרש שוטה וקטן אין זה עירוב הא ביד פיקח הרי זה עירוב וי"ל דהתם סומך עליו לגמרי אבל הכא שאמר להם לקבל מהם דלא סמיך עליו בכל השליחות ממנע ולא עביד משום הכי פריך ומשני דאפילו הכי חזקה שליח עושה שליחותו: **והיכא איתמר דרב חסדא וכו'.** וא"ת אמאי לא איתמר מילתייהו אמתניתין דהכי נמי צריך לשנויי אמתניתין י"ל דס"ל דטעם דמתניתין דאין זה עירוב לאו משום דלא מהימני אלא משום דלא אלימי למיקני (ה) תחומין והשתא לא קשה מידי אמתניתין דמהימני להו ט)ובריתא דמעילה יא)דקתני אפי' לפיל הוי עירוב לא שמיע להו ומתניתין דמעילה איכא לשנויי שינויא אחרינא דמשני התם דעשאוהו כמעטן של זיתים דהא דניחא ליה חשיב כמעשה:

רב

עין משפט
נר מצוה

נו א מיי' פ"ג מהל' תרומות הל' יג טור י"ד סימן שלא:

נז ב ג מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה כב סמג עשין א טוש"ע א"ח סימן תט סעיף ח:

נח ד מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה טז סמג שם טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף י:

נט ה ו מיי' פ"ו שם הלכה כב סמג שם טוש"ע א"ח סימן תט סעיף ח:

ס ז מיי' פ"ד מהלכות תרומות הלכה ו:

רבינו חננאל

ליה הא דרבא דאמר מצות לא ליהנות ניתנו. גרסי' בר"ה פרק ראוהו ב"ד וכל ישראל בענין התוקע בשופר של עולה ובשופר של שלמים ואסיק' הדר אמר רבא אחד זה ואחד זה מצות לאו ליהנות ניתנו. רבנן לית להו דרבא. ואקשינן נימא דרבא תנאי היא. ושנינן לא כ"ע אית להו לרבא ובדרב יוסף פליגי דאמר בתחלת פרק כיצד משתתפין בתחומין אין מערבין אלא לדבר מצוה ואקשינן תוב נימא הא דרב יוסף תנאי היא ושנינן לא כ"ע אית להו דרב יוסף הכא בהא פליגי ר' יהודה סבר כיון דקנה ליה עירוב אסוחי מסחא דעתא מההוא ככר. ואי אבד ליה לא אכפת ליה הלכך לאו הנאה אית ליה כד מנטרא בקבר ולפיכך שרי ולא מתהני מאיסורי הנאה ולא מידי. ורבנן סברי אפ"ה בתר דקנה עירוב ואיתעבידנא לה מצוה ניחא ליה דמינטר האי ככר בקבר ואי אצטריך לה אכיל לה דאשתכח דקא מתהני מן הקבר בתר דאתעביד לה מצות עירוב הלכך אסרי:

מערבין בדמאי דהא חזי ליה כב"ה דאמרו מאכילין את העניים דמאי ואי בעי מפקר לכולהו נכסי וחזו ליה. א)ירושלמי לכהן בבית הפרס ועתה אפי' בבית הקברות ראוי לעבור על השבות. וכ"ש ראוי הוא ליכנס בשידה תיבה ומגדל ולעשות לו חור פחות מטפח (ולחטוב ובקיסם) [ולתחוב בקיסם] ולאכול. ובמעשר ראשון כו'ב) וכבר פירשנוה השולח עירובו ביד חש"ו אינו עירוב אוקימנא בעירובי תחומין אבל בעירובי חצרות קי"ל כרב הונא דאמר קטן גובה את העירוב מאן אינון שאינן מודים בעירוב אמר רב חסדא כותאי אם אמר לאחד לקבלו ממנו ועומד ורואהו כדרב חסדא עד שמגיע אצלו הרי זה עירוב. ואקשי' ודלמא האי לא קביל מיניה. ושנינן חזקה שליח עושה שליחותו. וזה כיון שא"ל לקבלו ממנו ונתרצה לקבלו חזקה שקבל כדרב יחיאל האי דרב חסדא ורב יחיאל אהא אתמר דתניא נתנו לפיל או לקוף והוליכו אינו עירוב ואם אמר לאחר לקבלו ממנו [הרי זה עירוב] ג)ודלמא לא מקביל ליה. אמר רב יחיאל חזקה שליח עושה שליחותו ומקבלו. אמר רב נחמן בשל סופרים אמרינן חזקה שליח עושה שליחותו אבל בשל תורה עד

א) דברי ירושלמי אלו שייך למעלה קודם ד"ה מערבין. ב) אולי צ"ל כר"א אמר ר"ל שהקדימו בשיבולין וכבר פירשנוה כצ"ל ואולי פירש כן בפ"ו על ברכות דף מ"ז ע"ב: ג) [צ"ל ודלמא לא ממטי ליה אמר רב חסדא בעומד ורואהו].

מסורת
הש"ס

גמ' א) [ברכות מז.] שבת קכז: פסחים לה: גיטין יג: ב) תמורה ה: ג) [כסף שאין עליו צורה מלשון סומא שאין לו עיניים. ערוך] ד) [ב"מ מז:] ה) [ע' בתוספות שבת קכז:] ו) [לקמן סא:] ז) [נזיר יב. גיטין סד. חולין יב.] ח) [מעילה כא. ע"ש] רש"י ט) [ד"ז שייך לעיל במשנה] תוס' י) צ"ל אשר תקחו יא) [ע"ש כא. בתוס' ד"ה נתנו וכו']

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואת האכסניא דמאי ואמר רב הונא: (ב) שם אמר קרא תרימו את תרומת ה' מכל מעשרותיכם ומה ראית: (ג) רש"י ד"ה מכל וכו' בלוים כתיב תרימו תרומת ה' מכל מעשרותיכם אפילו תרומה גדולה: (ד) תוס' ד"ה רשב"א גרים צריך להתחיל תרימו את תרומת ה' רשב"א גרים וכו' מכל מעשרותיכם בתרומת כצ"ל ותיבת תרימו נמחק: (ה) ד"ה והיכא וכו' דלא אלימי למיקני שביתה והשתא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כאן. ואע"ג דבפ"ק דפסחים. כמ"ש כתבתי לתמוה דהתם מעידים שבדקו ומאמינים להם דרבנן וס"ל י"ל דאם באו ואמרו הנתנו העירוב נאמנים אבל הכא הא לא מיירי מזו אלא שלא שליחות לערב דבזה אפי' בשולח לגדול צריכים לא עליו מדין חזקה שליח עושה שליחותו והך חזקה לא אמרינן בקטן ולע"ג: תוס' ד"ה והיכא. ובריתא דמעילה וכו'. לכ הוו צריכי לזה כיון דעל מתניתין לחוד לא צריך לשנויי רק מכח לרוך בריתא דמעילה מש"ה דייקי יותר על הך בריתא לחודיה. מ"ש במהרש"א לא ידענא וכו'. בעניי לא ידעתי מאי קושיא הא י"ל דזהו מפשט פשיטא הש"ס דקוף ופיל לא מהימני:

תורה אור

גמ' א] וְאֶל הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאִתָּם בְּנַחֲלַתְכֶם וַהֲרֵמֹתֶם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת יְיָ מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר: (במדבר יח, כו)

ב] כֵּן תָּרִימוּ גַם אַתֶּם תְּרוּמַת יְיָ מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוּמַת יְיָ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן: (במדבר יח, כח)

ג] וְנָתַתָּה בַּכָּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: (דברים יד, כה)

ד] וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה הַמַּקְדִּישׁ אֹתוֹ וְיָסַף חֲמִשִׁית כֶּסֶף עֶרְכְּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ: (ויקרא כז, יט) **רש"י** ה] רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ: (דברים יח, ד) **תוס'** ו] מִכֹּל מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת כָּל תְּרוּמַת יְיָ מִכָּל חֶלְבּוֹ אֶת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ: (במדבר יח, כט)